

Kunnskapsdepartementet
v/statsråd Tora Åsland
Postbok 8119
0032 Dep

Vår sak nr: 355,337,333/10 BA Arkivnr: 110 Deres ref:

Dato: 26.02.2010

STATSBUDSJETT 2011 - INNSPILL FRA NORSK TJENESTEMANNSLAG

Norsk Tjenestemannslag (NTL) ønsker med dette å gi noen innspill til statsrådets arbeid med statsbudsjett 2011. Innspillene berører følgende temaer: instituttsektoren, Lånekassen og Studentsamskipnadene.

Instituttsektoren

Internasjonale sammenligninger viser at en mindre del av nasjonalproduktet (BNP) brukes på forskning i Norge enn man bruker i land der det er naturlig å sammenligne oss med. I 2008 ble 1,62 % av BNP allokert til forskning i Norge.

Regjeringen har i Soria-Moria II erklæringen forpliktet seg til å øke forskningsinnsatsen til 3 % av BNP, men de har ikke sagt fra hvilket år. Regjeringen foreslo i budsjettet for 2010 ikke nok midler til å kunne realisere noe i nærheten av dette. Fra 1987 og til 2009 har bevilgningene til forskning målt i prosent av BNP ligget på om lag det samme nivå. Målet på 3 % av BNP virker svært ambisiøst og har vært et mål i mange år, uten at det har blitt oppfulgt med en konkret satsning på forskning.

Regjeringen har uttrykt bekymring for at næringslivet i Norge ikke satser nok på forskning, noe de har rett i. Men etter vår vurdering er Regjeringen de nærmeste til å ta ansvaret for denne manglende forskningsinnsatsen i Norge. I stedet for å legge skylden på næringslivet år etter år, kan Regjeringen øke det offentlige bidraget til forskning. Da ville man gått foran med et godt eksempel, samtidig som man kan vise at målsettingen i Soria-Moria erklæringene på dette området faktisk er verdt mer enn papiret det er skrevet på.

Basisbevilgninger til forskningsinstitutter

Forskningsinstituttene utfører om lag 23 % av den totale forskningen i Norge. Mange av instituttene sliter med en meget anstrengt økonomi. Basisbevilgningene til instituttsektoren er i gjennomsnitt på rundt 18 % av omsetningen. Øvrige 82 % finansieres hovedsakelig gjennom å selge prosjekter i markedet. I utlandet ligger basisbevilgningene hos tilsvarende virksomheter vesentlig høyere. Enkelte utenlandske institutter har opptil 60-70 % basisfinansiering. Dette innebærer blant annet at norske institutter framstår som vesentlig dyrere enn utenlandske i den internasjonale konkurransen om prosjektmidler. Når instituttsektoren blir oppfordret til å konkurrere mer internasjonalt, så bør denne konkurransen skje på like vilkår!

Fra 2009 ble det innført et nytt system for den statlige basisfinansieringen av forskningsinstitutter. Det er ikke blitt bevilget mer penger totalt sett til forskningsinstituttene, selv om finansieringssystemet er endret. Det nye finansieringssystemet er delvis resultatbasert, utformet med sikte på å styrke egenarten ved instituttene. Den resultatbaserte delen skal bidra til å stimulere en god balanse mellom kvalitet og relevans, og blir fordelt etter oppnådde resultat på disse indikatorene:

- Vitenskapelig publisering
- Samarbeid mellom universitet og høyskoler (avlagde doktorgrader og bistillinger)
- Internasjonale inntekter
- Inntekter fra Norges forskningsråd
- Nasjonale oppdragsinntekter

NTL mener basisbevilgningen må være langt høyere enn dagens nivå og at basisbevilgningen ikke skal være resultatbasert. Dette er et markedsliberalistisk tiltak som, som forbundet ikke mener gagnar offentlig sektor.

Bevilgningene til forskningsinstitutter i 2009 var på samme nivå som i 2008. Vi er spesielt bekymret for den teknisk-industrielle instituttsektoren, som ikke har fått noen reell vekst i basisbevilgningene. Statsbudsjett for 2009 var ikke et godt nok svar på de utfordringer næringslivet står overfor med hensyn til forskning og utvikling. Færre oppdrag fra industrien kan lett gi oppsigelser, særlig hos de instituttene som lever av oppdrag for næringslivet

Dette kan umulig være en ønsket politikk fra Regjeringens side. Dette blir ytterligere dramatisk fordi samfunnet står midt oppe i en situasjon hvor betydningen av forskning og utvikling er større enn noensinne. Spesielt burde satsningen på forskning og utvikling innefor fornybar energi og miljøforskning vært langt større.

Pensjon – overgang fra ytelsesbasert ordning til innskuddsbasert

Vi er kjent med at Helseforetakene og NRK kompenseres for økte fremtidige pensjonsforpliktelser som følge av overgang til ny regnskapsstandard, men det samme er ikke gjort for forskningsinstitutter som er i samme situasjon.

Vi opplever at noen av våre virksomheter melder overgang fra ytelsesbaserte pensjonsordninger til innskuddspensjoner. Det er liten tvil om at utviklingen drives av regnskapsreglene, som krever at bedriftene må avsette egenkapital til mulig fremtidige økninger i pensjonspremiene.

Flere av våre lokale tillitsvalgte gir uttrykk for at de eksisterende pensjonsordningene er under et stort press lokalt og at dette i hovedsak skyldes krav om:

1. mer forutsigbare utgifter for arbeidsgiver
2. lavere årlig kostnad for arbeidsgiver

Vi har grunn til å tro at flere av våre virksomheter vil endre sine pensjonsordninger og at dette vil gi ansatte en langt dårligere avtale.

Statens Lånekasse

Lånekassen er midt i en større moderniseringsprosess, som både omfatter en helt ny IKT løsning og endringer rent organisatorisk. Dette som en følge av Stortingsmelding nr. 12 (2003-2004) – Bondevik II – med helt klare politiske føringer.

Proessen vil gå over mange år og dagens IT løsning skal etter planen skiftes ut trinnvis. Dette skal skje parallelt med at Lånekassens daglig drift skal opprettholdes på en normal god måte.

Som en del av Stortingsmelding nr 12, skal Lånekassen selv være med å egenfinansiere store deler av denne moderniseringen. Dette skjer blant annet ved at Lånekassen har innført en rekke nye selvbetjeningsløsninger for våre kunder, foretatt organisatoriske forbedringer og endringer i arbeidsmåter. Videre er det foretatt en rekke større og mindre moderniseringstiltak i forkant av de større planlagte utskiftinger av IKT systemene. Dette har, sammen med at Lånekassen har fått beholde hovedrammene i sine årlige budsjetter, gjort det mulig for Lånekassen å egenfinansiere sin andel av moderniseringen de siste årene.

En rekke av de arbeidsoppgavene som Lånekassen før utførte internt, er nå konkurranseutsatt, både til annen statlig virksomhet og til private aktører. Dette har igjen ført til økt fokus på oppfølging av disse leverandører og deres utførelse av disse arbeidsoppgavene og et større kontrollspenn. Lånekassen har også, ved naturlig avgang, redusert antall ansatte med vel 75 årsverk, de siste årene. Disse innsparingene er muliggjort gjennom ovenfornevnte moderniseringstiltak. Her kan også nevnes at Lånekassen de siste år har vunnet en rekke priser for sitt moderniseringsarbeid – Nettstedprisen – Klart språk prisen – SSØ prisen – Fyrlykt prisen.

Vi ser allerede at de trange rammene fører til prioriteringsproblemer mellom egenfinansiering og daglig drift. Dette forhold har blitt skjerpet for hvert år. Det er særlig to forhold våre tillitsvalgt fremhver:

1. Lånekassen får nye oppgaver i form av nye ordninger som skal forvaltes og Lånekassen får også økte utgifter som følge av systemendringer i staten

Nye oppgaver – ikke fullt kompensert

Lånekassen har ved innføring av nytt utstyrstipend for elever i videregående skole ikke fått fullt ut kompensert kostnadene til dette. Her er et etterslep på 2,- mill kr for 2009 og 2,- mill kr for 2010 – **sum – 4,- mill kr**

Økte innskudd til Statens pensjonskasse

Lånekassen er ikke fullt ut kompensert for økte utgifter til pensjonsinnbetalinger til Statens pensjonskasse.

Her er et etterslep på 4,7 mill kr for 2008, 2,2 mill kr for 2009 og 2,5 mill kr for 2010 – **sum – 9,4 mill kr**

2. Lånekassen ser selv behovet for å endre måten den forvalter sine ordninger og Lånekassen ser også behovet for å omstille sitt personale

Styrking av kontroll med tildeling av støtte til utdanning i utlandet

Lånekassen ønsket å styrke dette felt, for å sørge for at støtten tildeles på riktig måte. Lånekassens satsingsforslag for 2008, 2009 og 2010, er ikke fulgt opp.

Her er et etterslep på 3,7 mill kr for 2008, 2,8 mill kr for 2009 og 2,8 mill kr for 2010 – **sum 9,3 mill kr**

Personalomstilling under fornyelsen

Som kjent er Lånekassen midt i en større modernisering, både på den tekniske side (IKT) og rent

organisatorisk, noe som har ført til ekstraordinære behov for personalomstilling. Lånekassen har fremmet et satsingsforslag som ikke er fulgt opp. Her er et etterslep på 6,8 mill kr for 2010 – **sum 6,8 mill kr**

Samlet sum for 2010 – som bør kompenseres – 29,5 mill kr

"Vi er nå midt i virksomhetsplanleggingen for 2010. For meg ser det nå ut til at vi må ha en ansettelsesstopp det neste året. Vi må også vurdere om vi har mulighet til å erstatte folk som eventuelt slutter." (Lånekassens direktør om driftsbudsjett for 2010).

NTL er bekymret for situasjonen for 2010, mulig ansettelsesstopp vil få uheldige virkninger for alle med studielån og det vil påvirke den generelle servicen, i form av lengre saksbehandlingstid, dårligere tilgjengelighet på telefon og lengre svartid på e-post. Dette vil påvirke arbeidsmiljøet og på sikt kan det gå ut over Lånekassens evnen til å egenfinansiere sin del av moderniseringen.

Studentsamskipnadene

NTL Studentsamskipnadene er glad for at det bygges flere studentboliger. Når vi ser på det store udekkede behovet for boliger, mener vi at departementets planer i 2010 om å gi tilskudd til bygging av 1.000 pr. år er et minimum. Ut fra innmeldt studentboligbehov og mangel på rimelige utleieboliger til studenter på det private markedet, mer vi at ambisjonen bør økes til 1500 nye boliger per år fra 2011.

Studentboligbygging er et viktig utdanningspolitisk tiltak både for å tilby borteboende studenter en bolig til gunstig pris, og for å redusere presset og dermed utleieprisene på det private boligmarkedet.

Videre må statstilskuddet og kostnadsgrensene være slik at bygging kan realiseres på en måte som medfører at studentene får råd til å bo i de studentboligene.

Norge har i lang tid ført en politikk for mest mulig selveie av boliger, og markedet er deregulert. Dette rammer særlig unge arbeidstakere og studenter som ikke har råd eller lyst til å eie egen bolig. Særlig i de store byene har det vært enen eksplosiv vekst i prisene på leiemarkedet, en vekst som hverken står i stil med kvaliteten på boligene eller prisøkningen på andre varer.

Mangelen på studentboliger presser mange studenter ut i et leiemarked som altfor ofte styres av utleiere som krever langt høyere husleier enn studentene kan betale. NTL mener at det offentlige må sørge for at ungdom kan ta utdanning uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.

Studentbarnehager må fortsatt være et utdanningspolitisk tiltak!

Regjeringen må fortsatt prioritere satsingen på studentbarnehager. At studentsamskipnadene kan tilby studentene barnehageplass må fortsatt være et utdanningspolitisk tiltak. Derfor må det fortsatt bevilges midler over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Studentbarnehager har i mange tilfeller også tilpasset sine åpningstider til forelesningstider og praksisperioder. Dette er viktig for både studenten og barna.

11 måneders studiestøtte. Studentene må få økning i kjøpekraften på linje med arbeidstakere!

For å gjenreise heltidsstudenten må tildelingen av utdanningsstøtte og stipendandelen økes. Ikke minst som økt støtte til borteboende studenter. Videre må en snarest innføre 11 måneders studiestøtte.

Studielånet er i senere år kun indeksregulert, med 2-3% i pr år. SSB har for samme periode signalisert en lønnsvekst på 4-5 %. Studenter taper derfor klart i forhold til resten av befolkningens kjøpekraft.

Studenthelsetjeneste bør være et tilbud til alle studenter, uavhengig av studiested!

NTL regjeringens arbeid om å knytte studenthelsetjenesten sterkere til den ordinære helsetjenesten. Det bør inngås avtaler mellom studentsamskipnadene, lærestedene, kommunene og de regionale helseforetakene for å etablere systemer for hvordan studenters psykiske helsetjeneste skal innrettes. Likevel er det viktig å sikre videreføring av allerede eksisterende og gode studenthelseordninger ved universiteter og høyskoler som tilbys av studentsamskipnadene.

Høyere utdanning og forskning

Når det gjelder universiteter og høyskoler velger NTL å legge hovedvekten av vårt budsjettinnspill på innspillene fra handlingsromutvalget. NTL er enig med utvalget i at redusert bruk av markedsmekanismer er et naturlig svar på de problemene sektoren står overfor.

Universiteter og høyskoler trenger økte frie midler i årene framover. I tillegg må myndighetenes omfattende rapporteringskrav reduseres og samordnes. Disse problemene bare kan løses ved at de resultatbaserte innslagene i finansieringssystemet reduseres.

Det er også helt i tråd med NTLs mening når handlingsromutvalget foreslår å vri de offentlige forskningsbevilgningene i årene framover slik at en mindre andel bevilges gjennom Forskningsrådet og en større andel direkte til universiteter og høyskoler.

Norges konkurranseevne er avhengig av en godt utdannet befolkning og vi er avhengig av omfattende forskning og innovasjon som blant annet kan skape nye arbeidsplasser. Det er derfor avgjørende viktig at universiteter og høyskoler sikres en økonomi som gjør dem i stand til å fylle denne oppgaven.

Dette er noen av de viktigste konklusjonene fra arbeidsgruppa som har vurdert situasjonen ved universiteter og høyskoler. NTL støtter disse konklusjonene. Vi er også enig i at det må nedsettes et hurtigarbeidende utvalg for å redusere den altfor omfattende bruken av midlertidig ansatte i sektoren

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

Turid Lillrheie

Berit Asker